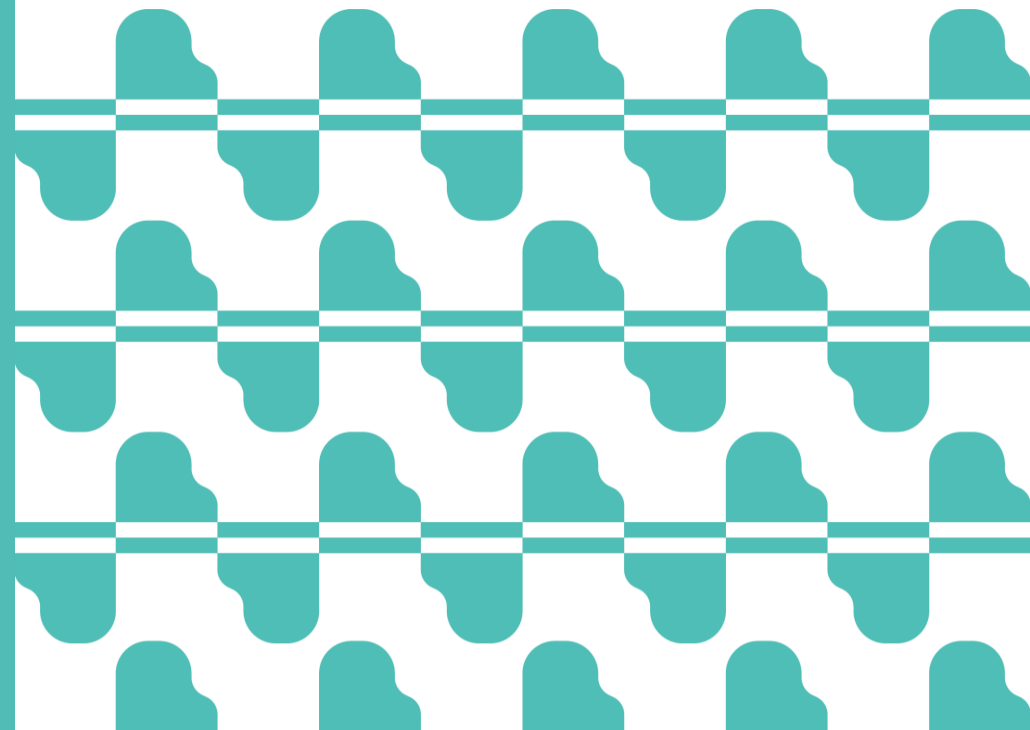


**Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle
julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden
uudelleen järjestämistä koskevaksi
lainsäädännöksi**

Järvenpään kaupungin lausunto

Kaupunginhallitus, iltakoulu 6.6.2022



Lainsäädännöllinen muutos 1.12.2024 alkaen

- Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki työvoimapalveluiden järjestämisestä, jossa säädettäisiin kunnan järjestämistä työvoimapalveluista ja niihin liittyvistä tehtävistä.
- Vastuu työnhakijoille sekä yrityksille ja muille työnantajille tarjottavista työvoimapalveluista siirrettäisiin pääosin kunnille.
- Työvoimapalveluiden järjestäminen ja muut työvoimapalveluihin liittyvät lakisääteiset tehtävät muodostaisivat kunnille uuden valtionosuustehtävän.
- Työttömyysetuuksien rahoitusvastuita uudistettaisiin siten, että kunnan rahoitusvastuu laajenisi työmarkkinatuen lisäksi koskemaan peruspäivärahaa ja ansiopäivärahaa.

Tavoitteena on kasvattaa työllisyyttä edistämällä kysynnän ja tarjonnan kohtaantoa valtion ja kuntien välisellä yhteistyöllä sekä vahvistaa alueiden elinvoimaa ja kilpailukykyä asiakaslähtöisillä palveluilla hyödyntämällä kuntaekosysteemin mahdollisuuksia.

- Valtiolla olisi jatkossakin kokonaisvastuu työllisyydestä ja työvoimapalvelujärjestelmän valtakunnallisesta toimivuudesta.
- Valtio vastaisi kuntien työllisyydenhoidon tehokkuuden seurannasta ja arvioinnista sekä laillisuusvalvonnasta.
- Valtio tarjoaisi työvoimapalveluihin liittyvät valtakunnalliset tietojärjestelmäpalvelut sekä ylläpitäisi valtakunnallisia tietovarantoja.
- Valtion paikallisviranomaisina toimivat työ- ja elinkeinotoimistot lakkautettaisiin ja niiden nykyisin hoitamat tehtävät, joita ei ehdoteta siirrettäväksi kunnille, sijoitettaisiin valtionhallinnon sisällä uudelleen pääosin KEHA-keskuksen tehtäviksi.
- Poikkeuksena olisivat työ- ja elinkeinotoimiston nykyisin hoitamat työntekijän oleskeluluvan osalupaan liittyvät tehtävät, jotka siirrettäisiin Maahanmuuttovirastolle.
- Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta kumottaisiin ja korvattaisiin uudella lailla työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta.

*Lainsäädännöllinen muutos
1.12.2024 alkaen*



Lakiluonnoksen esitykset ja kaupungin vastine niihin

Nykytilan arviointi

- Työvoimapalvelujen nykyisillä seurantamenetelmillä ei saada tarkkaa tietoa eri toimenpiteiden vaikutuksista työllistymiseen eikä arvioita työllisyystoimenpiteiden toimivuudesta ja aikaansaamista muutoksista voida tehdä reaaliaikaisesti.

Järjestämisvastuun määrittely

- Hallituksen luonnoksessa esitetään, että kunta voisi järjestää palvelut itsenäisesti, jos sen työvoiman määrä olisi vähintään 20 000 henkilöä.
- Riittävän työvoimapohjan lisäksi työllisyysalueelta edellytettäisiin, että se muodostaa maantieteellisesti yhtenäisen alueen, joka on työssäkäynnin ja työmarkkinoiden kannalta toimiva. Ja että ” Alueen tulisi olla asukkaiden ja yritysten kannalta yhtenäinen toiminnallinen kokonaisuus työssäkäynnin sekä asumismahdollisuuksien, palveluiden saatavuuden ja esimerkiksi joukkoliikenteen sujuvuuden suhteen

- Seurantamenetelmiä tulee kehittää niin, että eri toimenpiteiden vaikutuksia voidaan mitata ja todentaa heti työvoimapalvelujen siirryttyä kuntien vastuulle. Seurantajärjestelmän tulee olla kaikille järjestäjätahoille yhdenmukainen.
- Tämän tyyppinen sääntely on kuntien itsemääräämisoikeuden näkökulmasta kyseenalaiselta.
- Velvoite yhteistoimintaan ja siihen liittyvä sääntely ei ole lähtökohtaisesti hyvä lähtökohta kuntien itsehallinnon näkökulmasta. Yhteistoimintavelvoite rajoittaa kunnallista itsehallintoa rajoittamalla kuntalaisten suoraan valitseman toimielimen päätösvaltaa
- Maantieteellisesti yhtenäinen alue ei ole relevantti määritelmä. Myöskään joukkoliikenne ei noudata maantieteellisiä rajoja.
- Määritelmällä estetään monen käytännössä toimivan yhteistoiminta-alueen muodostuminen. Lainsäädännön tulisi mahdollistaa alueelliset kuntien ja sen henkilö- ja työntäjäasiakkaiden tarpeista rakentuvat itsenäiset ratkaisut.
- Esityksessä tulisi mahdollistaa erilaiset järjestämismallit. Nyt esimerkiksi säätiö tai osakeyhtiö ei voi toimia järjestäjänä.

Tehtävien ja työttömyysetuuksien rahoitus

- kunnille siirtyvien tehtävien kokonaiskustannusten laskelmat on tehty vuoden 2019 kustannustoteutumien perusteella. (520 milj.€)
- Siirtymäaika 1.12.2024 alkaen 2 vuotta
- esityksen mukaan työttömyysetuuksien rahoitus kompensoitaisiin kunnille vain poikkileikkaustilanteen mukaisesti
- Kunnille siirtyvien tehtävien kokonaiskustannus on arvioitu olevan noin 700 milj.€. Kuntien valtionosuuspohjaan siirtyvien tehtävien kustannukset pitäisi kohdentaa siirtovuoden (2024) talousarvion perusteella.
- Tehtävien rahoituksen pitäisi perustua arvioon tehtävien laajuudesta ja vaativuudesta. Esityksessä rahoituspohjaa arvioidaan liikaa nykyisen palvelujärjestelmän kyvystä järjestää tehtäviä.
- Siirtymäajan tulisi olla vähintään 5 vuotta.
- Kuntien rahoitusvastuun kehitys riippuisi jatkossa työttömyyden kehityksestä, mutta valtiolta saatava kompensatio pysyisi samana riippumatta siitä, kasvaako työllisten tai työttömien määrä.
- Kompensatiota pitää tarkistaa vuosittain suhdannemuutosten mukaisesti eli esim. tarpeeseen (työttömien määrään) ja ikäryhmään kuuluvien määrään perustuen
- Kunnan kannettavaksi ei voi laittaa suhdannevaihtelujen vaikutusta taloudenpitoon.

Työvoimapalvelujen ohjaus ja valvonta

- **Valtiolla kokonaisvastuu** työllisyydestä ja työvoimapalvelujärjestelmän toimivuudesta.
- **TEM** vastaisi työvoimapalvelujen yleisestä ohjauksesta, suunnittelusta ja kehittämisestä sekä seurannasta ja arvioinnista.
 - Työllisyyden edistämiseksi asetettaisiin hallituskausittain valtakunnalliset tavoitteet.
- **Valtioneuvosto** vahvistaisi tavoitteet työ- ja elinkeinoministeriön esittelystä.
 - asettaa **työllisyyden edistämisen valtakunnallisen neuvottelukunnan**. Neuvottelukunnassa olisivat edustettuina kunnat, TEM ja muut työllisyysasioiden ohjaamisesta vastaavat ministeriöt. Lisäksi neuvottelukunnassa olisi edustus valtion aluehallinnosta sekä työ- ja elinkeinoelämän järjestöistä.
- **neuvottelumenettely**stä tilanteessa, jossa työvoimaviranomaisen kyky työvoimapalvelujen järjestämiseen olisi kahden peräkkäisen vuoden aikana merkittävästi heikentynyt
- **Aluehallintovirastolla** toimivalta valvoa kuntien ja kuntayhtymien järjestämien työvoimapalveluiden ja niihin liittyvien tehtävien lainmukaisuutta.

- Työvoimapalvelujen ohjaus ja valvonta monimutkaistuisi
- Ratkaistavaksi voi esimerkiksi tulla, mikä taho kantaa vastuun palvelujen saatavuudessa esiintyvistä ongelmista; johtuvatko ongelmat rahoituksen niukkuudesta, järjestämisvastuussa olevan kyvystä toteuttaa järjestämisvastuuta vai valtion ohjaustoiminnan haasteista.
- Vastuiden eriyttämisestä voi seurata valvonnassa hyvin vaikeasti ratkaistavia kysymyksiä ja tätä ei pitäisi ohittaa esityksessä ja vastuiden määrittelyn luomisessa.
- KEHA-keskuksen, Ely-keskuksen ja AVIn rooleja esityksessä tulee avata nykyistä paremmin

Huomiona:

- Suhde esim. hyvinvointialueisiin on jäänyt esityksessä kapeaksi eikä sitä ole määritelty käytännössä lainkaan. Niille ei ole asetettu myöskään taloudellisia

Asiakastietojen käsittely ja valtakunnalliset tietojärjestelmäpalvelut sekä palvelualusta

- työvoimaviranomaiset voisivat käyttää asiakastietojen käsittelyyn valtakunnallista järjestelmää tai muuta asiakastietojärjestelmää

Vaikutukset yrityksiin

* Valtiolta on siirtymässä kuntien elinkeinopalveluihin yritystoiminnan aloittamiseen ja kehittämiseen liittyvää neuvontapalvelua, eli ns. E-kirjaimen palvelut.

- Tietojärjestelmien tulee olla työpaikkojen osalta yhtenäisiä koko maassa
- Te-digi on luvannut TE-hallinnon uutta asiakastietojärjestelmää jo vuodesta 2017 alkaen.
 - henkilöasiakkaiden tietojärjestelmä korvattaisiin vaiheittain vuosina 2022–2024.
 - Uuden järjestelmän testausta ei ilmeisesti ole kuitenkaan vielä aloitettu, eikä KEHA ole tarjonnut tietoa siihen, miten viranomaisjärjestelmä voitaisiin käytännössä korvata vaiheittain
- monissa kunnissa on jo kehittämissyhtiöitä, joiden pääasiallinen toiminta on antaa alueensa yrityksille kehittämis- ja neuvontapalveluja sekä aloittavien yritysten palveluja eli palveluja koko yrityksen elinkaaren ajan.
- Valmistelussa tulee erityisesti varoa mahdollisia päällekkäisyyksiä.
- Voisiko T- ja E-kirjaimen järjestämisen rakenne olla erilainen?

Muutokset ELY-keskusten ja KEHA-keskuksen tehtäviin

- KEHA-keskuksen tehtävänä olisi jatkossa tuottaa, seurata ja arvioida työvoimapalvelujen toimivuutta, tuloksellisuutta ja vaikutuksia koskevaa tietoa.
 - työvoimapalvelujen nykyisillä seurantamenetelmillä ei saada tarkkaa tietoa eri toimenpiteiden vaikutuksista työllistymiseen eikä arvioita työllisyystoimenpiteiden toimivuudesta ja aikaansaamista muutoksista voida tehdä reaaliaikaisesti
- Seurantamenetelmiä tulee kehittää niin, että eri toimenpiteiden vaikutuksia voidaan mitata ja todentaa heti työvoimapalvelujen siirryttyä kuntien vastuulle.
 - Tulotietorekisterin käyttö tulee mahdollistaa työvoimaviranomaisille, jotta työllistymisen arviointi olisi jatkossa mahdollista.

Työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirtymisen vaikutukset kuntien hankintatoimeen

- työvoimapalvelujen siirron myötä myös palvelujen hankintatehtävä siirtyy kuntiin
- työvoimaviranomaiset voisivat tuottaa palvelut itse tai hankkia ne palveluntuottajilta
- valtio siirtää hankintaosaamista kuntiin ELY-keskuksista

- Työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirtymisellä olisi vaikutuksia myös kuntien hankintatoimeen.
- Hankintojen siirtyminen kuntiin nykyisellä rahoituspohjalla johtaa riittämättömään resurssointiin, hankittavien palvelujen laajuus huomioiden hankintoja ei pystytä hoitamaan olemassa olevilla resuilla.
- Nykyisistä työvoimapalvelujen keskitetyistä hankintaresursseista jää hyvin vähän rahaa jaettavaksi kunnille tarvittavien hankintaresurssien palkkaamiseksi. Ts. saatu kompensatio ei kata syntyviä lisäkustannuksia.
- Hankintaosaamisen siirtyminen jokaiselle työvoimaviranomaiselle tulee varmistaa. Nyt jo on nähtävissä, että hankintaosaamisesta on pulaa

Vaikutukset julkisen työvoima- ja yrityspalvelun henkilöstöön

- Siirto kuntiin katsottaisiin liikkeenluovutukseksi eli henkilöstö siirtyisi kunnan palvelukseen niin sanottuina vanhoina työntekijöinä.
- Kunta olisi velvollinen noudattamaan valtion työ- ja virkaehtosopimusta siirtohetkellä voimassa olevan sopimuskauden loppuun. Tämän jälkeen henkilöstö siirtyisi kuntia koskevan sopimuksen piiriin.
- Tämä voi tarkoittaa muutoksia henkilöstön palkkauksessa ja työehdoissa. Henkilöstösiirrot saattavat johtaa myös työpaikan sijaintipaikkakunnan vaihtumiseen.
- Siirtyvän henkilöstön määrää arvioidessa on käytetty työ- ja elinkeinotoimistojen, ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen työajankirjauksia vuodelta 2021

- Arviointi siirtyvästä henkilöstöstä perustuu työajan käyttöön (Kieku). Arviointiin liittyy epävarmuutta, mikä aiheutuu palveluiden erilaisesta luokittelusta nykytilan ja esityksessä työvoimaviranomaiselle osoitettujen tehtävien välillä.
- Henkilöstösiirrot tulevat erittäin todennäköisesti tuomaan lisäkustannuksia palkkaharmonisointipaineiden vuoksi, mikä tulisi ehdottomasti ottaa huomioon rahoituksessa.
- Henkilöstön siirto tapahtuu yksipuolisena siirtona valtiolta kunnille, jossa kunnilla ei ole etupainotteisesti mahdollisuuksia vaikuttaa siirtyvän henkilöstön määrään tai osaamiseen.
- Valtion ja kuntien yhteisen muutosprosessin aikataulua tulisi voida tarkistaa laadukkaan johtamisen ja työntekijöiden sitoutumisen varmistamiseksi.
- Muutosjohtamisen aikataulua tulee tarkistaa